

Be. 122.

2

DISSERTATIO IVRIDICA INAVGVRALIS
DE
FORO ADMINISTRATIONIS
ET QVATENVS ADMINISTRATOR
FORVM ORDINARIVM DECLINARE QVEAT

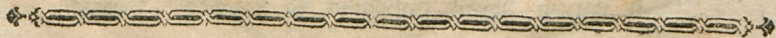
QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO ET POTENTISSIMO PRINCIPE
AC DOMINO

DOMINO FRIDERICO II
HASSIAE LANDGRAVIO REGNANTE PRINCIPI
HERSFELDIAE, COMITE CATTIMELIBOCI, DECIAE,
ZIEGENHAYNAE, NIDDAE, SCHAVMBVRGI
ET HANOVIAE RELIQA

IN VNIVERSITATE LITTERARIA MARBVRGENSI
AVCTORITATE ET CONSENSV
ILLVSTRIS IVRECONSVLTORVM ORDINIS
PRO GRADV DOCTORIS
ET SVMMOS IN VTROQVE IVRE HONORES
RITE CONSEQVENDI

DIE V MENSIS MAII A. R. S. MDCCCCLXVIII
PVBLICE ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT
DIDERICVS SCHVMACHER
BREMA SAXO.

MARBVRGI CATTORVM
EX OFFICINA TYPOGRAPHICA MÜLLERIANA.

DISSERTATIO IURIDICA IN AUCTORITATE
DE
FORO ADMINISTRATIONIS
ET GRATIAS ADMINISTRATOR
FORUM ORIGINARIUM DECLINARE QVAE

QVAE

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO ET POTENTISSIMO PRINCIPIS
AC DOMINO

DOMINO FRIDERICO II
HASSIAE LANDGRAVI REGNANTE PRINCIPIS
HERSELIAD. COMITIS CATHELIUBOG. DE JURE
NIEGEMANN. NIDBAE. SCHAVMBAEGI
ET HANNOVIAE ELECTORIS

IN UNIVERSITATE LITTERARIA MARBURGENSI
AUCTORITATE ET CONSENSU
ILLVSTRIS IURISCONSULTORVM ORDINIS
PRO GRAV. DOCTORIS

ET SUMMO IN VIROQUE IVRE HONORESS.
RITE CONSEQVENDI

DIE V. MENSIIS MAII A. R. S. MDCCCXXVII
PUBLICE EXAMINATA EXAMINIS SVBMITTIT
DIDERICVS SCHVMACHER
BREMAE AETIO.

MARIBREDI CALIORVM
EX OFFICINA TYPOGRAPHICA MÜLLERIANA.

PROOEMIUM.

CVM in dissertatione conscribenda, pro more academico ad summos in utroque iure honores obtinendos, thema aliquod eligere in animo haberem, quod vires ingenii mei non superaret. Placuit mihi prae omnibus aliis hoc, quod Tibi B. L. offert disputationis inscriptio. Taxanda et emendanda quidem multa inuenies, quae vel non apprime composita, vel stilo non plane eleganti conscripta sunt; sed homines sumus, humanique nihil a nobis alienum esse fatemur. Nec prima iuuenis specimina ita sunt elaborata, ac si a viro experientia edocto, rerumque forensium gnaro conscripta essent. Haec in academiis litterariis, in quibus fundamenta a legum cultoribus praecipue ponuntur, quo ii postea solidiorem rerum notitiam consequantur, non adisci, tibi ipsi B. L. erit notum.

Naeuos, quaeque ob iuuenilem forsan dicendi licentiam posita sunt, beneuolo animo suscipias, est, quod
A rogo.

CAPIT

rogo. Quod ad tractationem ipsam attinet, confiteor:
TE in ea noua quidem non inuenire; sed tantum cu-
rae mihi fuit, ut veritates undique dispersas, quantum
temporis ratio permisit, colligerem, atque eorum senten-
tias praeferrem, quae mihi, tum cum analogia iuris,
tum cum usu fori quam optime conuenire visae sunt.
TV interim B. L. faue ac primum laborum meorum
exiguum specimen, tuo fauori commendatum
habeas.

A

CAPVT

CAPVT I
CONTINENS MELETEMATA
QVAEDAM DE FORO.

§ I

ORIGO VOCIS FORI.

ORVM nomen sortitur, non a ferendo, vt VAR-
RO opinatur a), qua litigantes, mercatorum in-
star, suas controuersias deferunt ac publice ex-
ponunt, nec a Foroneo Rege primo Graeciae legisla-
tore

tore b); sed potius a fando, dicitur, quia olim res litigiosae oretenus in foro disceptabantur, locusque ille praecipue eo nomine insigniebatur, vbi publice sermones ad populum fiebant, c). Quod vero vim huius vocis attinet, haec in iure triplici modo occurrit, et quidem 1) pro loco, vbi exercentur commercia rerum vendendarum emendarumque d); 2) pro territorio iudicis, intra quod iurisdictione sua vtitur e); 3) pro loco, vbi ius redditur et litigantium desideria debito modo et ordine exponuntur. Me vero non monente, vnusquisque videbit: posteriori significatu vocem hanc sumi.

a) Lib. IV de ling. lat. add.
IAC. MAESTERTII tract. illust. iur. mater. Lugd. Batau. c. 10 c. 10 clvii, 4to, p. 176 sq.

b) cap. 10, X de V. S.

c) DION. HALICARN. L. III p. 200.

d) REYHER in thesauro iuris locuplet. p. 941, n. 59; MAR. NIZOLIVS in thes. Cicer. sub voce: *forum*.

e) L. PVPILLVS 239 § territorium π . de V. S.

§ II

EIVS DEFINITIO.

Definitur forum, quod sit locus exercendarum dirimendarumque litium a); Ab aliis additur: necessario a litigantibus adeundus b); sed hoc ea ex ratione superfluum esse existimo, quoniam nemo regulari modo ad agendum compellitur, ideoque, si quis rem in iudicio deducere e re sua videt, adeat locum litibus dirimendis destinatum, necesse est.

a) c. 10 X. de V. S. 10. Antecessoris iuris, dum viue-
ORTWIN WESTENBERGII, ret, in Vniuersitate academi-
mica

mica Lugduno-Barava, longe celeberrimi, in *principis iuris secundum Ord. digest.* L. V tit. I § 73, p. 150. b) STRAVCH *diff.* 21, th. 13.

§ III

EIVS DISTINCTIONES.

Hoc forum in competens a) et incompetens a Doctoribus distinguitur, et prius definimus: quod sit locus, ubi actor secundum iuris praescripta reum convenire debet, siue in rem, siue in personam agat b); posteriori vero, ubi absque horum praeceptorum eversione, ac praescriptorum corruptione, reus conveniri nequit, quodque exceptione fori incompetentis declinari potest; quod si vero haec non attenditur; sed aliquid legibus contrarium actum fuerit, hoc nullitatis vitio laborat c). Forum autem quis fortitur, modo secundum praecipua iuris communis, modo contemplatione eius exemptione gaudet. Priori casu forum dicitur commune, posteriori privilegium. Forum commune Doctores iterum diuidi solent, in *generale*, in quo omnes causae, quaeque etiam sint, discutari possunt, et *speciale*, quod solum supponit: causam aliquam specialem, ob quam reus ibi conveniri potest. Sed non immoramur his distinctionibus, earumque subdiuisionibus, cum scopo nostro parum inseruiant.

a) Auctores, qui de foro competente scripserunt, inuenies in *bibliotheca iuris Lipsiana* voce: *fori*. opusc. T. II, opusc. 29, p. 600 seqq.

b) Perill. L. B. DE CRAMER terariae Procancellarius, Fautor ac Praeceptor pie colendus:

6
 dus: 10. GE. ESTOR in dem urthel und bescheide § 4 p.
 unterrichte von abfassung der 12.

§ IIII

VNDE DIVISIONES ORIGINEM HABEANT?

Hae diuisiones originem suam trahunt, vel ab ob-
 iecto, vel a causa, tum ex iure communi, tum singula-
 ri, modo ex causa licita, modo illicita, vti inter omnes
 constat, adeoque ampliori indagazione non egent.

§ V

COMMVNIA QVAE FORA INTER SE HABENT
ET PROPRIA.

Ex definitione, quod forum sit locus rerum ex-
 cercendarum dirimendarumque destinatus (§ II), satis pa-
 tet: commune, in quo omnia fora conspirant, esse, quod
 ea ad causas forenses exercendas, litesque dirimendas
 sint destinata. Sed propria quoque habent, quod nem-
 pe in alio foro omnes actiones, tum reales, tum per-
 sonales; in alio solummodo reales, aut personales deduci
 possint; quod in alio res solummodo, quae ad ecclesiam
 spectant, in alio res seculares tractari debeant. Vnde
 causa vel ecclesiastica, vel saecularis est.

§ VI

PROPRIA VENIUNT AVT RESPECTV PERSONAE,

Ex obiecto aut personae, aut causae gratia fora
 propria veniunt, vt alia obiecta silentio praetermittam;
 solum-

solummodo respiciamus personas miserabiles, quae modo actorum, modo reorum sustinent vices. Sin actores sunt, omiſſa prima instantia, statim ad suprema tribuna-
lia, res suas deferre queunt a). Loquor autem hic de
effatis iuris romani; verum enimvero hanc sanctionem
in summis Imperii R. G. tribunalibus intuitu ordinum Im-
perii eorumque iudiciorum esse exulem notum est; ob
priuilegium de non euocando statibus Imperii indultum,
contemplatione ciuium eis obnoxiorum, qui non statim
ad suprema Imperii iudicia prouocare possunt b). Prae-
terea clerici, professores, ciues academici, milites, mi-
nistri Principum foro priuilegiato gaudent.

a) L. vlt. C. quando Impe- gibus abrogatis, ORDO IVD.
rator. CAM. P. II tit. I, § 2.

b) GROENEWEGEN de le.

§ VII

AVT CAUSSAE EIVSQUE INDOLIS.

Quod ad causas vero spectat, quis ignorat ob eas
aliquem speciale forum quandoque fortiri posse? quam-
uis vna causa prae alia, secundum regulam, maiorem
non requirat attentionem; nisi leges illam constituent,
aut Princeps eam velit. Vnde patet: habere suas exce-
ptiones hanc regulam. Huc, prae ceteris, spectat admi-
nistratio gesta.

§ VIII

DE CAUSSA ADMINISTRATIONIS GESTAE.

Causa igitur administrationis, maiorem attentionem
meretur, quam alia (§ VII). Ex antecedentibus iam de-
ductis

ductis patet: quod quis ob causam quandam singularem in foro singulari conueniri debeat. Ex quo concludimus: administrationem, inter eas causas esse referendam, quae accuratam inspectionem exigunt. Mei hic non est: omnes causas, quae sub administrationis nomine veniunt, enarrare; sed hoc in sequente capite fiet; licet tamen paucis tantum ostendere, administrationem talem esse causam, ad quam diiudicandam singularis atque accurata requiritur inspectio.

§ VIII

PRAEEDENS THESIS ENVCLEATVR.

Omnibus patet circumspectis: negotia, quae tum ad res publicas, tum ad minores, pupillosque, tum ad causas communes spectant, nemini committi, nisi ei, de cuius dexteritate sumus persuasi, et de quo certo speramus, eum boni patrisfamilias instar, res eas, tanquam suas, gesturum esse. Hinc infames, suspectique merito ab administratione arcentur. Scimus praeterea: homines adeo peruersos esse, ut auri fames ad male agendum pelliciat. Ipsa experientia docet: homines saepenumero adeo negligentes esse, qui ne suas quidem res, nedum alienas, bene curant; sed peruersae omnia fato relinquunt. Si corda scrutari valeremus, et errare ab homine alienum esset, certe has ad administrandas res non adhiberemus. Sed primum soli Deo relinquere debemus; secundum vero a primis parentibus propagatum est; salus tamen publica exigit, ut bonorum administratio exacte fiat, vel pupillorum utilitas postulat: ne bona eorum male administrando dilapidentur; sit etiam complexus rerum com-

com-

communium, modo hereditas, modo alia vniuersitas, non propria. Utilitas autem non aequae ad administratores, quam ad alios, redundari debet; vt vero huic malo fordidae cupidinis occurratur, reddendae sunt rationes, inuentariumque est conficiendum. Nonne hic accurata requiritur inspectio, ac singularis, ne quid fiat, quo turbari possit respublica?

§ X

CVR ADMINISTRATIO SPECIALI FORO SVBSIT?

Eam ob causam optime leges cognitionem rerum, quae in administrationem alienam veniunt, singulari foro demandarunt, quod nomen a rebus fortitum administrationis forum dicitur a). In hoc administrator rerum gestarum rationem reddere tenetur, et se contra quasi publicas accusationes defendere debet b). Vnde liquet: forum administrationis esse constitutum: vt administratores ad negotium bene gerendum adigerentur, atque optime cognosceretur: dolusne, an culpa ab eis sit commissa? Male meo quidem iudicio illi agere mihi videtur, qui administratorem hoc forum declinare posse contendunt; ad quorum tamen opinionem refellendam cap. IV, omnes intendam neruos.

a) L. 4 C. de iurisdic.

b) arg. L. 54 § 1 D. de proc.

§ XI

QVALE SIT FORVM DICTVM?

Ex legibus igitur probatum est: existere forum administrationis, cui accedit consensus doctorum. Videamus

B

mus

mus nunc: quale sit forum illud? Vario modo eruditi de foro administrationis commentati sunt; sed quale sit? Doctores, qui huius fori mentionem in scriptis suis faciunt, dissentiunt. Sunt, qui illud inter fora numerant priuilegiata a); sunt: qui ad specialia referunt b); sunt quoque: qui illud speciem fori contractus habent c). Vt subterfugiam reticendo eos, qui ad communia iudicia forum administrationis referunt. Non diffiteor quidem: veritati eorum sententiam primo obtutu videri consentaneam, qui inter iudicia priuilegiata illud ponere non dubitant; quod si vero primum principium iuris contemplamur, quod nulla causa, neque persona, quae non priuilegiata est, spectet ad forum priuilegiatum, inde patebit: causam administrationis per se ad priuilegiatum forum non pertinere. Non nego quidem, quod pupillus sit persona priuilegiata, qui secundum legem citatam d) statim ad primam instantiam prouocare possit, indeque inter miserabiles personas referatur; sed hoc nego, quod ideo tutor, vel curator, praeter administrationem, speciali foro subsit. Et quid dicamus: si de re communi, vel hereditate quaestio est? Ibi socius, vel heres non persona priuilegiata est. Nec absonam, uti SLEVOGTIO videtur, habeo opinionem: quod causa administrationis inter species fori contractus poni possit. Affero solummodo: quod expediti iuris mihi videatur, ut antea dictum est: diuisiones fori, et quae praecipue, quoad causas, factae sunt, a legislatoribus ea mente ordinatas esse: ut eo melius res cognoscerentur, diiudicarenturque.

a) Nob.

a) Nob. de BERGER in oe. c) de LEYSER Vol. II, me-
 conom. iuris L. IV, Tit. IV, § 3. dit, ed. 7. specim. 74.
 b) SLEVOGT in. diss. de d) L. vlt. C. quand. Imp.
 foro gestae administrationis.

§ XII

EST SPECIES FORI CONTRACTVS.

Mihi igitur inconcinnum non videtur, illis assenti-
 tiri: qui hanc causam speciem quandam fori contractus
 habent. Cum enim administratio est species contractus,
 vel quasi contractus, quare non et forum, quod nomen
 nanciscitur a causa, esse potest species fori contractus?
 Hoc quidem cum SLEVOGTIO a) non nego, potius con-
 tendo, forum hoc singulare aliquid prae aliis habere, prae-
 cipue prae foro contractus, quod vterque tum admini-
 strator, et administrationem mandans, ibi conueniri
 queant; sed hoc singulare non ex privilegio, verum ex
 causa in praecedentibus allegata fuit; quia administratio
 gesta singularem requirit cognitionem, quam apud eum
 iudicem accuratorem esse affirmavimus, apud quem fo-
 rum administrationis est, quam in alio.

a) iam cit. dissert. cap. I § 6.

§ XIII

COMMVNIA QVAE CVM FORO CONTRACTVS
 HABET ET PROPRIA.

Communia, quae forum administrationis cum foro
 contractus habet in eo fere sita sunt, quod nempe, vt in
 foro contractus reus ad implendum contractum et cul-
 pam praestandam, obligatus fit, quando in eo depre-
 henditur; sic et administrator in eo ad rationes reddend-
 das,

das, et ad culpam ex male gesta administratione, teneatur. Propria vero habentur: quod reus, modo sit praesens, modo absens, ibi respondere debeat, nec in actoris arbitrio positum est, vtrum reum ibi, an in foro domicilii conuenire velit. De quo in sequentibus; dum e contrario in foro contractus ab actoris voluntate pendet: velitne cum reo ibidem, an in foro domicilii agere a), quod iure pontificio aliter non licet b), nisi contrahens in loco contractus copiam sui faciat c).

a) arg. L. 19 § 1 et 2 D. de iudic.

b) cap. I § 3 de foro comp. in Vltio.

c) MEV. P. VII D. 48, n. 3, CARPZOV L. 2 R. 30, n. 6, FRANTZKIUS R. II n. 11, § 19.

§ XIII

Nunc de rebuc. quae sub hoc foro obueniunt, esset dicendi ratio; sed cum haec materia tam ampla sit, vt accuratam inspectionem requirat; singulari capite, et quidem sequente eas, quantum in me est, explicabo.

CAPVT II

DE ADMINISTRATIONE EIVSQVE VARIA INDOLE.

§ I

In praecedente capite pertractaui ea, quae de foro generatim, et praecipue de foro administrationis, dicenda mihi visa sunt. Adieci quoque § ultimo, quod res, quae sub

sub hoc foro obveniunt, hoc capite pertractandae essent. Sed nemo a me expectabit, ut omnia ea, quae ad administrationem pertinent, fufe eruam; solummodo auctores praecipuos in pertractatione in medium proferam, qui in varia administrationum genera explicanda operam suam contulerunt.

§ II

VOCIS SIGNIFICATVS.

Vox administrare in iure duplicem habet significationem, et sumitur: aut pro aliis distribuere a), aut pro gerere et curare; posteriore significatione utimur, tum de administratione Reipublicae b), tum de administratione rerum ad rempublicam spectantium, sint comparatae quomodocunque velint.

a) L. 10 f. D. de inoffic. cautis, L. 8 et 14 pr. D. de testament. L. 3 C. ad L. Fal. munic. et hon. L. ult. C. ut in poss.

b) L. 35 § 8 D. ex quibus

§ III

DEFINITIO SUPPEDITATVR.

Administratio vero mihi hoc loco est quasi contractus, ad negotia communia, alienaue suscepta, debita diligentia expedienda. Dicitur quasi contractus, quia non ex vero contractu, qui supponit consensum verum, administrator obligatus est; sed ex facto quodam, quod obligationem producit sine consensu.

B 3

§ IIII

§ IIII

NEGOTIA QVAE GERVNTVR SVNT VEL COMMVNIA,

Res, negotiaue, quae sub administratione existunt, concernunt tum res publicas, tum res priuatas, quae modo ad communia, modo ad aliena negotia tendunt. De negotiis, quae ad communia pertinent, acturus sum in hoc §. Communia, quae administratione fruuntur, aut ad rem communem, aut hereditatem communem spectant. Prior administratio dicitur rei communis, posterior hereditatis communis. Rei vero communis administratio oritur ex quasi contractu a), quo is, qui rem singularem, iure domini, sine conuentione societatis, communem administrando, se ipsum socio, et socium sibi obligat: ad praestations personales b). Praesupponitur hic res singularis, quae est duorum pluriumque, alter administrans obligatus est ad diuidendos cum altero, ac reliquis sociis, fructus et emolumenta ex re prouenientia; alter vero obstrictus est ad impensas et damnum absque concurrente culpa administratoris pro rata, restituendum. Ille, qui administrat rem, iure domini, quia condominus est, nulla inita conuentione societatis c), aequae adstrictus est ad varia. Hereditatis vero communis administratio d) est quasi contractus, quo coheres hereditatem communem administrando seipsum coheredi, et coheredem sibi obligat: ad praestations personales. Hic duo heredes sunt; vnus hereditatem administrat, et hereditas indiuisa; inter quos vnus hereditatem adiit, eamque adeundo administrat, hic obligatus est, ad emolumenta ex hereditate venientia cum altero diuidenda; nullum quidem cum eo

iniit

iniit contractum, sed quasi ex contractu vterque obligatus est, prior, vt dixi, ad emolumenta diuidenda, et posterior ad restitutionem impensarum, et damna casu fortuito enata.

- a) § 3 et 9 Instit. de oblig. in diff. de rerum communione.
 quae ex quasi contr. ne.
 b) tot. tit. π, fam. erc. d) § 3 et 4 Inst. de obl.
 c) vide GE. ADAM. STRVV. quae ex quasi contr.

§ V

VEL ALIENA.

Non solum in administratione occurrunt negotia communia, verum etiam, quod frequentius est, aliena. Negotia autem non sunt eiusdem qualitatis et conditionis, et non tantum sciente, verum etiam ignorante altero, non vero inuito, quod ramen cum limitatione dicendum erit, geruntur. De singulis singulatim in sequentibus agam.

§ VI

QVAENAM NEGOTIA IGNORANTE ALTERO
GERVNTVR.

Ignorante domino negotia geruntur partim iudicialia, partim extraiudicialia. Priora dicuntur ea negotia, quae in iudicio pertractari debent. Posteriora vero, quae extra iudicium geruntur. Priori in casu is, qui negotia alterius iudicialia ignorante domino curat, dicitur defensor. Posteriori in casu negotiorum gestor a). Haec negotiorum gestio quasi ex contractu, praecedente facto licito, obligationem producit. Vterque gerens et curans

ad

ad debitam praestandam diligentiam, et ad rationes reddendas, et ille, cuius negotia gesta sunt, ad indemnitatem praestandam obligatus est.

a) de negotiorum gestione ca negotiorum gestionem et PELLEMONT, REINHARD, VOIGT de negotiis gestis de eo quod iustum est circumcommentati sunt.

§ VII

QVAENAM NEGOTIA SCIENTIS ET QVIDEM IUDICIALITER A DOMINO VEL NON DOMINO CVRANTVR?

Sciente domino iterum negotia geruntur aut iudicialia, aut extraiudicialia. Iudicialia suscipiuntur vel ab aduocatis a) vel a procuratoribus b). Quomodo hi inter se differant, non disquiro. Aduocatus dicitur persona, publica auctoritate constituta, vni ex litigantibus adhsistens, et procurator vocatur: qui ex domini mandato causas iudiciales tractat. Quod si vero quis a non domino constituitur ad aliena negotia gerenda, ille actor nuncupatur. Hic etiam a syndico constitui potest c).

a) Videatur vir illustr. 10. de procuratoribus ex officio ANDR. HOFMANN, antecessor constituendis, BOECKELMANN iuris, in diss. de aduocatis, nec de procurat. et defensor, de non causis eos a foro remouendi, MANTZIVS de aduocatis, synd. proc. defens. MARTINVS de aduocatis. LEYSER in medit. ad π. specim. 53.

b) Idem vir ill. HOFMANN c) WOLFG. AD. LAVTERBACH de syndicis, de LEYSER spec. 54, SCHILTER de syndicis.

§ VIII

§ VIII
 QVOMODO EXTRA IVDICIVM NEGOTIA ET QVI-
 DEM EX CONTRACTV ADMINISTRANTVR?

Aliena negotia et quidem extra iudicium, sciente domino, geruntur: aut ex contractu, aut quasi ex contractu. Ex contractu geruntur ea vi mandati a). Ex hoc vero nascitur obligatio ad expedienda ea, secundum voluntatem committentis, et quidem, secundum praescripta legum romanarum, gratis b). Hinc mandatarius cul-
 pam leuissimam praestare tenetur c), excepto casu, quo voluntas mandantis generaliter significata et negotium arbitrio mandatarii relictum est d).

a) de mandato scripserunt 17 C. mandati vel contra.
 cel. 10. HARPPRECHT, multi c) L. 13 et 21 C. man-
 que alii. OB STAMM datii.

b) L. 5 C., § 3 D. L. d) L. 10 pr. D. eod. tit.

§ VIII

VEL QVASI EX CONTRACTV.

Negotia, quae sciente domino quasi ex contractu geruntur, dicuntur administrationes. Administratio, de qua hic sermo, mihi est quasi contractus, quo quis negotia aliena extra iudicium sciente domino in se suscipit; dico administrationem hoc loco fluere ex quasi contractu; quia, dum administrationem rerum in me suscipio, quae vel ad rem publicam, vel ecclesiam, vel tutelam spectant, ex facto illo licito obligatus sum: tum ad redditionem rationum, tum ad inuentarii confectionem, tum ad diligentiam praestandam. Dicat forsitan, aliquis, quod ad
 C adm-

adminiſtrandas res tum neceſſitate iubente, tum lege, tum conuentione obligatus ſim; ideoque adminiſtratio potius conuentio, quam quaſi contractus haberi poſſit. Sed quis ex eo, quod quis ad tutelam ex neceſſitate, lege, conuentioneue gerendam obligatus ſit, probabit: tutelae adminiſtrationem non eſſe quaſi contractum? Hoc certum et indubitatum eſt: obligationem ad adminiſtrationem in ſe ſuſcipiendam ex conuentione poſſe oriri; ſed adminiſtratio ipſa ideo non eſt conuentio.

§ X

COMMVNIA NEGOTIORVM ET PROPRIA
DEDVCNTVR.

Ex antecedentibus quilibet percipiet: adminiſtrationem, de qua hoc loco diſſero, diſſerre ab adminiſtratione rei communis, hereditarię communis. Illic enim negotia communia, hic propria, conſentiunt; quia vtraque oriuntur quaſi ex contractu: diſfert quoque a negotiorum geſtione. Haec enim ſciente, illa ignorante domino ſit; licet vtraque quaſi ex contractu ſit; nec minus diſfert a mandato, cum in hoc verus adſit contractus; in ea vero quaſi contractus.

§ XI

CIRCA QVASNAM RES ADMINISTRATIO VERSETVR,
DISQVIRITVR.

Res, quae in adminiſtratione eſſe poſſunt, aut ſaeculares, aut eccleſiaſticae ſunt. Res ſaeculares tum ad rem publicam ſpectant, tum ad rem priuatam pertinent.

ment. Quae rem attinent priuatam vel ad tutelam, vel curam respiciunt, et sub hoc generali nomine veniunt, atque ad eorum res pertinent, qui modo ob aetatem, modo ob animi infirmitatem, aliamue ob causam ciuilem, rebus suis superesse nequeunt.

§ XII

EA, QVAE AD RES ECCLESIASTICAS RESPICIUNT,
PROPONVNTVR.

De singulis administrationis speciebus, singulatim erit agendum. Administratio rerum ecclesiasticarum olim Diaconis demandata fuit, cum ecclesiae bona sibi adquirerent a) et videtur verosimile: quod his praecipue talis tradita fuerit cura, more Apostolorum, qui et ipsi Diaconos instituerunt, ad distribuendas eleemosynas exhibendaque ea, quae ad sumtum pertinuerunt. Non eruum: quomodo haec administratio ad Episcopos peruenit b), nec quod a concilio chalcedonenfi oeconomicis rursus administratio addicta sit c); sed solummodo dicam: quid bonorum ecclesiasticorum administratio exigat. Administrator earum aequae, quam alius obligatus est, ad res ecclesiae administrandas, debitaque diligentia curandas, et post finitam administrationem eas restituendas cum omni causa. Requiritur hic, vt in omnibus administrationibus, inuentarii confectio et rationum redditio; deinde nomina ecclesiae exigenda sunt, pecunia parata elocanda est, et omnes actus in salutem ecclesiae vergentes expediendi sunt.

- a) ZIEGLER ad Lancell. L. 1 Tit. 22 § 1, BARBOSA L. 1 iur. eccl. c. 34, SCHILTERI inst. iuris canon. L. 1, tit. 9 § 1.
- b) ZIEGLER cit. l. L. 2, t. 27. c) L. 14 C. de SS. eccl., L. 3 C. de his, qui ad eccl. confugerunt, LEHMANN in chron. Spir. L. 2, cap. 36.

§ XIII

QVAENAM RES PVBLICAE EXIGVNT?

Necessitatis non solum, sed et vtilitatis est, vt res publicae, quam accurate curentur, ne salus reipublicae inde detrimentum aliquod capiat. Nemo ignorat: summum imperium modo penes vnum, modo plures esse. Summo Imperanti impossibile est minutissimas quasque res earumque administrationem in se suscipere. Illi enim tantum directio et suprema inspectio, non administratio tribuenda est. Quod si vero plures reipublicae praesent, quae demum oriretur in republica confusio? si omnes res ad rempublicam spectantes administrarent, cuiam rationes essent reddendae? quisnam administratores hosce ob male rem gestam suppliciiis afficeret? ne dicam: quod res per plures ipsae dilapidentur, eam ob causam vni, pluribusue administratio; aliis vero inspectio et directio demandatur. In antiquissimis beneque constitutis rebuspublicis huic rei prospectum est. Quapropter aenario quaestores, aliique fuere praepositi, dicti ab eo: quod inquirendae, conseruandae, expendendae pecuniae publicae causa essent creati a). Apud Romanos eorum origo antiquissima est, peneque ante omnes Magistratus b). Varia nomina administratores sub Augusto consecuti sunt, procuratores Caesaris, rationales, cer-
ger-

germanice vocantur: schöffer, verwalter, amtskeller, rentmeister, schatzmeister, item vöigte, vorsteher, bauschreiber, zöllner, förster, kammermeister, acciseinnehmer, vt alia nomina taceam. Ex antecedentibus patet: me cum de administratione rerum loquar, quae ad rempublicam spectant, non intelligere eam curam, quam summo gaudentes imperio adhibere tenentur ad dirigendas actiones subditorum, scopo communi conuenienter, nempe saluti reipublicae. Haec enim cura residet penes omnes reipublicae proceres, vel summum Imperantem; sed eam solummodo, quam in aerariis publicis eorum praefecti praestare debent, vt bona recte administrantur c), suo tempore rationes reddantur, inuentarium conficiatur, omniaque damna quouis modo arceantur. Haec enim bona sunt; quae sub rerum nomine intelligo.

- a) L. 2 § 22 D. de orig. honorum ad ciuitatem pertinentium scripserunt GE. AD.
 b) L. 1 D. de offic. quaest. STRUVIUS, SCHVEBARTH,
 c) de foro administrationis HABERKORN aliique.

§ XIII

QVAENAM RES PRIVATORVM?

Restat: vt priuatarum rerum administrationem consideremus. Hae res, vt in § X iam dictum est, aut ex voluntate dominorum committuntur; inde etiam pro diuersitate negotiorum diuersis insignitur nominibus tum ipsa administratio, quum administratoris persona, aut necessitate iubente administratio bonorum iniungitur, vt in pupillis, minoribus, aliisque personis, quae vel ob corporis imbecillitatem, vel ob animi defectum rebus suis

C 3

super.

supereffe nequeunt, quibusque hac de causa tutores curatoresue dati sunt, conspicitur. Olim ex lege XII tabb. patris ius fuit: disponendi de tutela rei suae; minores vero curae exules sibimet ipsis relictis fuere, qui ideo in tutelam suam venire dicebantur. Deinde tamen minoribus a) et infirmis prospectum est, quo illis tutores darentur. Nostris vero temporibus Magistratui solum competit ius confirmandi tutores, curatoresque b); libertas tamen de tutela disponendi patribus familias hodie plane non est adempta; etsi quandoque circumscripta deprehendatur; adeoque hac de re in quibusdam terris eo ventum est, ut adhuc quaedam personae perpetuae curae subsint c). Inspecio igitur et directio Magistratui relicta est: ne absque huius decreto aliquid alienetur et coram eo rationes reddantur. Quenam vero res sub hac administratione sint? cuique satis notum est.

a) vid. GYNDLING in *negotis* pandect. L. IV, tit. IV § 5, per legem Laetoriam dein per Antoninum constitutum est aliud.

b) BARTELS de confirmatione tutorum, SPITZ de tutela confirmata.

c) Excell. quondam patriae syndicus EV. OTTO de tutela feminarum perpetua, ius Saxon. prou., L. I, art. 45, Stat. Hamb. P. I tit. 9 art. 1, ius Lubecense L. I, tit. 7 art. 4, n. 4.

§ XV

In medium prolatis variis administrationum generibus, adhuc superest: ut ea inspiciamus, ad quanam omnes administrationem subeuntes obligati sint, nec non causas, ob quas ab administratione quis remoueri possit, et quomodo securitati prospiciatur, si forsitan res male administrantur?

§ XVI

§ XVI

AD QUID TENEATUR ADMINISTRATOR,
DISQVIRITVR?

Quemlibet administratorem, sit vel ecclesiasticus, vel secularis, siue rerum priuatarum, siue publicarum, ad debitam diligentiam adstrictum esse, omnes euincunt Doctores; sed de gradu diligentiae disputant. De tutoribus et curatoribus res clara est; minime vero de administratoribus rerum publicarum. Alii enim eos ad summam a), alii ad mediam esse obstrictos sentiunt b); prius statuentes argumentum depromunt a mandatario c), de quo leges affirmant: eum ad summam diligentiam esse adstrictum. Qui posterius asserunt, argumentum potius ducendum esse autumant a tutoribus, quibus mediam diligentiam praestare incumbat d).

a) MYLERVS AB EHREN- DEVS aliique a MYLERO in
BACH in hyparchologia, cap. all. tr. citati.
18, § 2.

c) L. II et 13, C. mandati.

d) L. 7 C. arbitrium tute-

b) CRAVETTA, GOED- lae, L. 6 π. de admin.

§ XVII

EXPLICATIO DILIGENTIAE.

Distinguunt Doctores inter mediam diligentiam et summam. Per mediam intelligunt eam, quam paterfamilias frugi, in administratione rerum suarum, adhibere solet; summam vero, qua exactissimus paterfamilias vii solet, cum obseruatione omnium ad scopum propositum facientium, quae possibilia sunt, mediorum. Si quilibet sum-

summum praestare teneretur diligentiae gradum, quis vnquam administrationem talium rerum susciperet? cum gestio non nisi cum insigni patrimonii deminutione fieri possit. Praeterea, si ea cura in alienis rebus adhibetur, quae in propriis, nihil magis requiritur, quam vt pecunia recte elocetur, bonaque recte administrantur, quin imo damnum imminens, quouis modo arceatur. Porro leges, si loquuntur de summa diligentia, intendere solent exactam a). Quod vero attinet argumentum a procuratore desumptum, illud ad nostrum propositum non quadrat. Hic enim gaudet mandato singulari, quod si illud excedit, non solum nihil agit, verum etiam damnum exinde ortum suscipere tenetur. Ex quibus regulam formo: administrator ad mediam diligentiam praestandam tenetur.

a) vide auctores citatos ab Henrico Petro Haberkorn in diss. de administratione bon. ad ciuit. pertin. Gueliae habitae.

§ XVIII

INVENTARIUM EST CONFICIENDVM.

Cum vero expediri iuris sit: administratorem ad debitam diligentiam esse obligatum, fines suae administrationis nosse eum decet; quis vnquam scire posset, res, quae ad eam pertinent, et num circa res adhibita sit diligentia debita? nisi prius ante susceptam gestionem inuentarium confectum sit a). Inuentarium vero est publica designatio rerum, quae administrationi subesse debent, legitimo modo facta. Haec inuentarii confectio est tum necessitatis, tum vtilitatis, non solum contem-
tione

tionē administrantis, verum etiam eius, cuius res in administratione sunt. Ex parte administrantis, ne res ab eo petantur, quae non obtinuit. Hoc enim inventarium liberat eum ab omnibus iniuriis, quibus alias se exponeret. Quod autem alterum attinet, inventarium requiritur: ut sciamus conditionem et statum totius vniuersitatis rerumque. His accedit: quod ex omiſſa confectione inventarii dolus et culpa praesumatur, et contra talem administratorem iurari possit in litem b). Dicitur publica designatio, quia auctoritate publica fit; vel a iudice, vel a notario, adhibitis testibus, probationis gratia; continere debet omnes res, tum mobiles, quum immobiles, iura et quae sunt alia.

a) 10. RVCHSII, ICTi Kiloniensis, de inventario, Kilon. 1673 et Francofurti et Lipsiae, 1693, et 1710, 4to. De necessitate confectionis inventarii quoad tutorem leges patriae carissimae expresse constituerunt in stat. 24 statuto-

rum reform. sequenti modo: *geen Vormund schal de vormundschap met der daad vnternehmen, be hebbe den een inventarium aller goedern vppericht.*

b) L. 7 pr. de administ. et peric. tut. de WERNHERP. IX, obs. 87, 88.

§ XVIII

QVOMODO RATIONES SINT REDDENDAE?

Administrator rationes reddere tenetur, vbi simul inquirendum est a): num debitam praestiterit diligentiam? Rationes autem reddere in iure dicitur, data et accepta rite commemorare, computare et probare, ut deinde quid actum sit, detegatur, et dominus id, quod reliquum est, consequatur. Rationum libri vocantur tales, in quibus conspiciuntur dati et accepti designationes. In

D

ratio-

rationibus igitur reddendis obseruandum est: vt 1) adfit inuentarium, 2) computetur calculus, 3) accepta atque expensa probentur, quod vocatur iustificatio, 4) residuum restituatur. Rationum redditio, quamuis vniuersalis adhuc hodie, etiam finita tutela, exigi possit; quotannis fieri debet b), quod secus apud Romanos in causa tutelae fuit c); et quidem specificae deponendae sunt, alias rationes legitimae habendae non sunt d); sed contra eum, qui recte eas non edidit, doli oritur praesumptio. Ob errorem aliasque iustas causas eadem etiam retractari possunt e), coram eodem magistratu f), ad quem inspectio et directio pertinet, quique rationarium ad eas reddendas compellere, aut si eas non referat, vt suspectum remouere potest. Quod si vero accidit: vt administrator debitam non adhibuerit diligentiam, quaeritur: quid tunc iuris sit? Respondeo attendendum esse: vtrum culpam leuam, an latam dolusue commiserit? Si culpa tantum leuis adest, tunc non statim remouetur g). Quisnam enim paterfamilias frugi non aliquando neglexit eam diligentiam, quam ordinarie in rebus suis alias adhibet? Sed cum ad debitam hanc diligentiam iure adstrictus sit, damnum culpa leui datum resarcire tenetur.

a) GE. WERNHER, GOTHFR. SCHILTER de redditione rationis, CIVIL. HERON, BRÜCKNER de rationibus administratorum, lenae clodocxcv, 4to, cap. III p. 32 seqq. et cap. III, IOANNES VOBEL in comment. ad τ. lib. XXVII tit. III § VII. Noua methodus placuit Po-

rufforum Regi, quam exhibet Magn. ESTOR p. 192 sq. der anweisung für die beambten, 1762, 8.

b) Reform. polit. de anno 1548, tit. 31, § 3, de 1577 tit. 32 § 3, L. 1 C. vbi de rationib. L. 4 § 1 de procurat.

c) L. 4 pr. D. de tutelae et ration. distrah.

d) L. 8

d) L. 8 de condit. et demonstrat.

e) arg. L. 2 C. de iud. DE LEYSER tom. XI medit. ad specim. 677, med. 3 p. 13 seqq., BRÜCKNER l. c. cap. VII th. 7 p. 66 seqq.

f) De hac re singularia quaedam fanciunt leges patriae respectu tutorum, in stat. 17:

Vnd schoelen iegelyck Fabrs den kindern vriende tween van Vader, tween van Mooders wegen, de negsten eines Rekeninge dobn van der kindern gode dewyl se de Vormonder bedarven ofte de Vrunde dat van oebme eschen.

g) arg. L. 7 § 1 D. de suscept. tut. L. 31 § 1 de reb. auct. iud.

§ XX

REMOVERI POTEST OB CULPAM LATAM.

Sin vero ne eam quidem diligentiam adhibuerit, quam paterfamilias, etiam negligentissimus, adhibere solet, remoueri potest. Cur enim eum longius administrationi praesse volumus, qui deteriorem rerum redditum, cum meliores adsint, quibus administrationem committere possumus. Malus ille administrator ad damnum per negligentiam datum resarciendum non solum tenetur, sed et aliquando, prout rei circumstantiae ferunt, punitur. Verum enim vero eis neutiquam adsentior, qui ex malis intellectis legum locis a) notam infamiae latae culpa adscribunt b). Remotio quidem ignominiae est, quae ob culpam latam fit; minime vero maculam iuris inurit c). Non inficior quidem: culpam latam in causis ciuilibus dolo quandoque aequiparari; attamen dolus malus vere non est; quod praecipue in iudiciis criminalibus obseruare debemus.

a) L. 226 D. de V. S. et § 6 instit. de suscept. tut.

b) LINCK de culpa lata infamante, Argent. clocccxxxiii.

D 2

c) 10.

d) L. 8 de condit. et demonstrat.

e) arg. L. 2 C. de iud. DE LEYSER tom. XI medit. ad specim. 677, med. 3 p. 13 seqq., BRÜCKNER l. c. cap. VII th. 7 p. 66 seqq.

f) De hac re singularia quaedam fanciunt leges patriae respectu tutorum, in stat. 17:

Vnd schoelen iegelyck Fabrs den kindern vriende tween van Vader, tween van Mooders wegen, de negsten eines Rekeninge dobn van der kindern gode dewyl se de Vormonder bedarven ofte de Vrunde dat van oebme eschen.

g) arg. L. 7 § 1 D. de suscept. tut. L. 31 § 1 de reb. auct. iud.

§ XX

REMOVERI POTEST OB CULPAM LATAM.

Sin vero ne eam quidem diligentiam adhibuerit, quam paterfamilias, etiam negligentissimus, adhibere solet, remoueri potest. Cur enim eum longius administrationi praesse volumus, qui deteriorem rerum reddit statum, cum meliores adsint, quibus administrationem committere possumus. Malus ille administrator ad damnum per negligentiam datum resarciendum non solum tenetur, sed et aliquando, prout rei circumstantiae ferunt, punitur. Verum enim vero eis neutiquam adsentior, qui ex malis intellectis legum locis a) notam infamiae latae culpaē adscribunt b). Remotio quidem ignominiae est, quae ob culpam latam fit; minime vero maculam iuris inurit c). Non inficior quidem: culpam latam in causis ciuilibus dolo quandoque aequiparari; attamen dolus malus vere non est; quod praecipue in iudiciis criminalibus obseruare debemus.

a) L. 226 D. de V. S. et § 6 instit. de suscept. tut.

b) LINCK de culpa lata infamante, Argent. clocccxxxiii.

D 2

c) 10.

d) L. 8 de condit. et demonstrat.

e) arg. L. 2 C. de iud. DE LEYSER tom. XI medit. ad specim. 677, med. 3 p. 13 seqq., BRÜCKNER l. c. cap. VII th. 7 p. 66 seqq.

f) De hac re singularia quaedam fanciunt leges patriae respectu tutorum, in stat. 17:

Vnd schoelen iegelyck Fabrs den kindern vriende tween van Vader, tween van Mooders wegen, de negsten eines Rekeninge dobn van der kindern gode dewyl se de Vormonder bedarven ofte de Vrunde dat van oebme eschen.

g) arg. L. 7 § 1 D. de suscept. tut. L. 31 § 1 de reb. auct. iud.

§ XX

REMOVERI POTEST OB CULPAM LATAM.

Sin vero ne eam quidem diligentiam adhibuerit, quam paterfamilias, etiam negligentissimus, adhibere solet, remoueri potest. Cur enim eum longius administrationi praesse volumus, qui deteriorem rerum reddit statum, cum meliores adsint, quibus administrationem committere possumus. Malus ille administrator ad damnum per negligentiam datum resarciendum non solum tenetur, sed et aliquando, prout rei circumstantiae ferunt, punitur. Verum enim vero eis neutiquam adsentior, qui ex malis intellectis legum locis a) notam infamiae latae culpaē adscribunt b). Remotio quidem ignominiae est, quae ob culpam latam fit; minime vero maculam iuris inurit c). Non inficior quidem: culpam latam in causis ciuilibus dolo quandoque aequiparari; attamen dolus malus vere non est; quod praecipue in iudiciis criminalibus obseruare debemus.

a) L. 226 D. de V. S. et § 6 instit. de suscept. tut.

b) LINCK de culpa lata infamante, Argent. clocccxxxiii.

D 2

c) 10.

CAPVT III

DE IVDICE LEGITIMO IN CAVSSIS
ADMINISTRATIONVM ET IVRISDICTIONE
IUDICIS ORDINARIJ DECLINANDO.

§ I

Ea, quae in antecedentibus de foro administrationis et rebus, quae sub administratione existunt, explicata sunt, solummodo inferuiunt: ad firmandam thesin, quae singularim hoc capite eruenda est. Licet de hac materia eruditi multa commentati sint a); attamen varia sunt, et negantia contraria aientibus quandoque deprehenduntur. Ea re mihi licebit, variantibus sententiis, meam adicere, et dicere, quorum partes foueo.

a) vid. TOBIAS BARTH in de foro geltae administratio-
dissensibus in praxi, cent. VIII, nis, 10. VOET in comm. ad
diss. 785 p. 471 seqq. diss. 786, ¶. lib. XXVII tit. III § XVII,
p. 475 seq. diss. 787, p. 477 SAM. STRYK in vsu modern.
seq. DE LEYSER in diss. de ¶. lib. XXVII tit. 3 § 10, ibi-
foro administrat. Vol. XI me- que memorati auctores, vt ta-
dit. ad ¶. inserta, SLEVOGT ceam alios.

§ II

QVIS IVDIX ORDINARIVS SIT, INDAGATVR?

Initio mihi videtur necesse, vt notiones de iudice ordinario et competente eruam. Per iudicem ordinarium eum intelligo: qui in vniuersos eos exercet iurisdictionem, qui ei sunt obnoxii in certo districtu. Potestas

stas huius iudicis, secundum regulam, modo omnino, modo in quodam causarum genere ad omnes in districtu quodam existentes pertinet a).

a) FRID. ESAIAS PV. P. I cap. III § 32 seqq. p. 74
FENDORF de iurisdic. Germ. seq.

§ III

QUINAM IVDEX COMPETENS DICATUR?

Iudex competens dicitur, cui reus in causa, de qua agitur, subest, et qui eum ad respondendum et ad obtemperandum cogi potest. Hic vero, nempe in causa administrationis, iudex competens est, cui inspectio ratione administrationis recte competit, non ratione habita ad personam, qua iudici ordinario est subiecta. Haec materia de iudice competente nos ducit ad saepius disceptatam quaestionem, cuinam potestas data sit constituendi administratorem, et num administrator constitui possit a iudice superiore in causa administrationis iudici inferiori subiecta, et num talis rationes reddere teneatur coram iudice, sub quo causa administrationis existit, aut coram eo, a quo constitutus fuit? Videamus igitur, quinam in eiusmodi visione sit iudex competens?

§ III

QUINAM IVDEX CONSTITVERE POSSIT ADMINISTRATOREM?

Quod ad constitutionem administratoris attinet, nemo negabit: quod illa in regula ei competat, sub quo causa administrationis est; licet iudex sit inferior; qui ta-

men

men contemplatione causſae competens eſſe debet. Propositiones praecedentis § eiuſdem: iudicem eſſe competentem, cui reus in cauſſa, de qua agitur, ſubſit, et hic non reſpici ad perſonam, ſed cauſſam. Dictum autem non probatum eſt. Nec heic locus eſt: vt inquiramus in cauſſas, quare ob adminiſtrationem quis ſubſit foro adminiſtrationis, verum hoc in ſequentibus adhuc fiet; ſufficiat ſolummodo: ex analogia iuris probare, quod quis aliquod forum nanciſci poſſit ex ſpeciali cauſſa, ob quam iudicem alias incompetentem pro competente agnoſcere debeat. Argumento ſit forum contractus, cuius ſpecies eſt iudicium adminiſtrationis, et praecipue ea de cauſſa, quoniam nobis quidem videtur, quod duo haec fora, et in hac viſione commune aliquid habeant. Sin enim in foro contractus praefens reus reſpondere tenetur, licet iudex, apud quem forum contractus eſt, non ſit iudex ordinarius; ſequitur, quod et in foro adminiſtrationis reus ad reſpondendum obligatus ſit; licet iudex forſan non ſit ordinarius. Non ignoro, quid obſiici poſſit, nimirum, ſi adminiſtrator conſtitutus ſit a iudice inferiore, quisnam eum ad reddendas rationes, ad inuentarii confectionem, ad debitam praeftrandam diligentiam adigere queat? Sed reſpondeo: idem iudex, cui cauſſa adminiſtrationis obnoxia eſt, adminiſtratorem ad ea omnia adſtringere poteſt; cum eidem rationes ſint reddendae, quae inuentario fundatae eſſe debent. Ex his liquet: quod quilibet iudex, ſiue ſit inferior, ſiue ſuperior, adminiſtratorem conſtituere poſſit; licet alias iudex eius ordinarius non ſit ob cauſſam adminiſtrationis.

§ V

TVM IUDEX SUPERIOR IN CAUSSA ADMINISTRATIONIS IUDICI INFERIORI SVBIECTA.

Constitutio administratoris, in regula, eius est iudicis, cui causa administrationis subest. Ille iudex modo est superior, modo inferior (§ III). Ergo superior iudex administratorem quoque ordinare potest. Quaeritur autem: vtrum iudex superior administratorem constituere possit, in rebus iurisdictioni iudicis inferioris subiectis? Ad hanc quaestionem respondendum erit: distinguendo, num iudex inferior ad constituendum paratus sit, aut moram faciat? si prius, quaestionem ex ea causa nego: quia iudex inferior officio suo satisfacere vult; nemo vero in exercitio iuris sui turbandus est. Quod si vero posterius accidit; concedo: superiorem facultatem habere constituendi administratorem; eo tamen ordine, vt a superiore iudex inferior ad constituendum administratorem prius moneri, et per mandata adigi possit, quam a superiore iudice administrator designetur.

§ VI

QVAENAM PERSONAE FORO ADMINISTRATIONIS SVBSINT?

Considerandae nunc veniunt personae, quae huic foro subunt, et quae illud declinare possunt. In iudicio occurrunt actores et rei. Per actorem hoc loco intelligo eum, qui ius suum persequitur in iudicio aduersus administratorem suum. Rei vices sustinet ille, qui administrationem gessit. Nunc oritur quaestio: num in actoris

E

liber.

libertate positum sit, experiri de administratione iudicio ordinario, an foro administrationis? Quod ad hanc quaestionem attinet, respondeo primo: administratorem; quem nomine rei hic insignio, per susceptam administrationem fortiri forum quasi ex contractu, et in hac causa nullum alium iudicem competentem nascisci, quam eum, qui administratorem constituit, et sub cuius directione administratio gesta est. Sin ergo actor cum reo alio in iudicio conflictari velit, reus actori exceptionem iudicis incompetentis recte opponere potest a). Deinde administratio eius est conditionis, ut connexa sit cum eiusdem iudicio, eamque ob causam maiorem attentionem meretur. Quapropter leges civiles ei speciale iudicium attribuerunt, cum ibidem nota sint testimonia, instructio sufficiens atque idonea documenta b), ad iustificationem rationum facientia, quae alii iudici ignota sunt; nec huic cognitum est: num rationes sint reddendae, nec ne? nec alius iudex de eo tenetur, si malus tutor, administratorue a iudice rei administrandae est constitutus. Sin ergo actor cum reo alio in loco contendere velit, tunc actori damnum non solum inferri deberet maximum; verum etiam ex parte rei rationum redditio difficilior efficeretur, quin imo legibus expressis aduersaria susciperentur. Nego igitur, quod LYNKERVS c) hac de re opinatur, nimirum forum administrationis in gratiam actoris comparatum esse; etsi quoque ei concedere vellem: forum administrationis instar fori realis esse habendum d); tamen illud magis causae gratia, quam actoris ergo constitutum est, cui actor renunciare nequit, cum vox: oportet, in lege I Cod. ubi de ratioc. praecipuum quoddam inuoluat; a lege autem praecipua recedere

cedere nequimus. Quod si vero in actoris tantum fauorem hoc priuilegium indultum esset, ille huic fauori renuuciare posset; quod tamen legibus cautum non est; sed eae actorem necessario ad forum administrationis remittunt, et quidem ex rationibus iamiam in medium prolati. Legibus autem actor morem gerere, actionesque suas ad earum praescripta conformare debet. Quibus accedit: quod tutor, administratorque praescriptione fori sese tueri nequeat, si post finitam tutelam, administrationemue alio foro priuilegiato gaudere coeperit f). Quapropter haec sententia usu forensi adeo adplausum meruit, ut per leges passim sit corroborata g). Vnde et euocatio per litteras subsidiales ex aliena regione licita est h) et curator remittendus est ad iudicium gestae administrationis i).

a) Vir Perill. Liber Baro de CRAMER in obs. 968 p 724 T. III. MARTINI in comment. forensi Tit. XI n. 2 et 32, de WERNHER P. X obs. 468.

b) L. 1, et L. 2 Cod. vbi de ratiocin. L. 54 § 1 π. de procurat. L. 4 Cod. de episc. et cler.

c) de LYNKER T. I cons. 48 n. 10 et 14.

d) de LYNKER in cons. 183, n. 15, et 29.

e) L. 1 L. 2 Cod. vbi de ratiocin. L. 54 § 1 π. de procurat. L. 45 π. de iudiciis, L. 19 § 1, L. 36 § 1 eod. FRAN-

CISCVS MVNNOZ AB ESCO-

BAR de ratiocin. administratorum cap. VII, n. 5, seqq. p. 76 seqq. Norimb. 1646, 4to.

f) arg. L. 2 Cod. vbi de ratiocin. L. 4 Cod. de episcop. et cler. ibique 10. BRVNNE-MANN in commentar. ad cod., MVNNOZ AB ESCOBAR l. c. cap. IIII num. 3 seqq. p. 3, VOET l. d. lib. XXVII tit. 3, § 17 in fine.

g) arg. reformat. polit. Francof. de anno 1577 tit. 32 § 3 et 4, decis. elect. Saxon. 36, BENEDICT. CARPZOV. lib. II resp. 33, DAVID MEVIVS P. V. dec. 218, CHRIS-

E 2

STOPH.

STOPH. PHILIPP. RICHTER i) STRYK in vsu mod. ꝛ.
in decis. XIII, num. 21. lib. XXVII, tit. 3 § 10 ibique
h) MEVIUS P. VII decis. 392. memorati auctores.

§ VII

NUM ET REVS IN HOC IVDICIO AGERE QVEAT?

Per reum heic intelligo: qui administrationem gessit (§ VII). Hic contra actorem instituere potest actiones contrarias, ad indemnitatem praestandam, et quae sunt alia.

§ VIII

QVAENAM PERSONAE FORO ADMINISTRATIONIS
SVBSINT, ENVCLEATVR?

Quod ad personas attinet, quae huic foro subsunt, affero: omnes, ne vna quidem excepta, quae administrationem susceperunt, illi subiici et lites in eo sequi teneri. Sed quaeritur: num personae privilegatae, ut personae miserabiles, clerici, academiae litteratae addicti, milites, ipsaeque Princeps, huic foro subsint? Quod ad personas miserabiles pertinet, nullum restat dubium; etsi haec certe raro adhibeantur ad administrationem; quod si tamen accidit, ut administrarent, nequam tamen petere possunt, ut rationes coram Principe, aliove iudice computentur a). Sin autem clerici, milites, academici, administrationem suscipiunt, tacite foro suo renunciant b), earundemque iudicia obeunt. Hoc certum et indubitatum est: privilegia illis, regulari modo, concessa esse in fauorem; non vero extendenda sunt, ad ea negotia, quae privilegio non continentur; sed solummodo ad ea, quae privilegio non comprehendit et loquitur. De principe quidem multi dubitant, quos LEYSERVS recensuit b); sed perperam! Forum enim

enim

enim administrationis est species fori contractus. Si Princeps cum aliquo contrahit, non ut Princeps, sed ut priuatus consideratur; ubi vero eadem est ratio, ibi etiam eadem legis dispositio est.

- a) ARNOLD DE REYGER cod. ubi de ratiocin. num. XI, in thesauro iuris, pag. 52. DE LEYSER in medit. ad specim. LXX, med. 6, specim. LXXIII, med. 5, seqq.
 b) BRVNEMANN ad L. I

§ VIII

NVM ET HEREDES RATIONES REDDERE DEBEANT?

Cognitum et compertum habemus; heredem succedere in defuncti iura et obligationes, tum actiuas, quum passiuas. Cum vero obligationes defuncti heres suscipere teneatur; sequitur: ut heres etiam obligationem rationum reddendarum subire debeat. Vnde fuit: quod ex administratione defuncti heredes conueniri queant a). Actio igitur contra heredes administratorum locum habet b); quia in heredum personis obligatio non mutatur c). Ergo non solum administratores, sed et eorum heredes, rationes reddere tenentur d). Hoc tamen notandum venit: ut si forte non vnus, sed plures adsint administratores, tunc heredes hoc beneficium habent: ut prius alter administrator, quam heres gerentis conueniri debeat e). Viso haec sit: duo administratores, quibus commissa est administratio, inter se conueniunt, se velle vice versa administrationem gerere. Contingit: ut ille, qui hoc anno gessit administrationem, diem obeat supremum; illi autem, quorum res administratae sint, rationum redditionem flagitant, tunc administrator simultaneous, ut hoc

verbo utar, prius conueniendus erit, quam heres defuncti administratoris.

a) DE COCCEN T. II cons. rationes ciuitat. cap. V, num. 590, n. 6, pag. 795, DE LYNER de indiuiduitate cet. cap. II aph. 5 num. 58 p. 121 seq. 88, seq. BOEHMER in iure paroch. sect. VI § 8 seq. p. 379 seq.

b) FRID. GERDESIVS in de hered. tutor. MEVIVS P. 8, consult. apud HERM. HEN. ENGELBRECHTVM in collect. dec. 22, n. 12.

consil. Ictorum Gryphiswald. n. 52 seqq., cons. 9, n. 19.

cons. 98 n. 44, pag. 420. e) BESOLD T. V cons. STRYK de iure Principis circa 208, n. 19 p. 39.

§ X

RATIONES QVARE IVDICIVM DECLINARI QVEAT SVPPEDITANTVR?

Quandoque caussae nomen dant foro (cap. I § III et cap. III § VI). Non omnes vero caussae eiusdem conditionis sunt; sed interdum altera prae altera maiorem attentionem meretur (cap. I § VII), ut administrationum. Reliqua. Rationes vero, ob quas quis forum declinare potest, diuidimus in externas, atque internas. Externae sunt: quae aliunde, non e re ipsa proueniunt; internaes vero, quae rei intuitu proueniunt.

§ XI

CAUSSAE EXTERNAE RECENSENTVR.

Ratio externa, ob quam quis iudicium ordinarium declinare queat, in eo sita est: ut nempe, dum quis administrationem suscipit, eo ipso se etiam submittat eiusdem foro. Cum vero quis se submittit foro administrationis,

tionis, eo ipso etiam actu quasi contrahit, atque adstringitur: ad rationes tum reddendas in hoc foro, tum de diligentia debita non adhibita respondere. Ex quasi vero contractu item quilibet obligatus est, ut ex vero contractu, dum quasi contractus obligationem similiter producit; licet sine consensu vero. Vnde euidenter apparet: administratorem ob quasi contractum obligatum esse ad agnoscendum forum administrationis. Forum igitur ordinarium ea re declinari potest et debet; nisi in hoc administratio gesta sit.

§ XII

CAUSSAE INTERNAE IN MEDIUM PROFERVNTVR.

A rationibus externis ordo me ducit ad rationes internas, quae e re ipsa eiusque intuitu proueniunt (cap. III § X). Haec potissimum fluunt ex administratione, eiusque indole. In praecedentibus satis demonstratum esse credo: administrationem rem magni momenti esse (cap. I § VIII), dum ea, quae sub administratione existunt, tanti ponderis sint, ut exinde speciale forum natae sint. Nec ignotum est, constat quoque ex legibus a): quod apud eum iudicem, cuius auctoritate inuentarium confectum est, melior instructio, nota testimonia et verissima documenta sint, quam apud eum, penes quem res in cognitione non versatur. Quapropter, si in administratorem alio in loco lis inferri deberet, quam in eo, sub quo administrationem gessit, tunc illi daretur causae cognitio, quae eum deficeret, eamque ob causam iure procedere non posset. Hinc quilibet administrator rationes in foro gestae administrationis reddere tenetur b) et dum ibi cum eo putantur, forum ordinarium declinatur.

a) l. I

a) l. I allegata. § XVII p. 385 seq. RICHTER
 b) ZAHN in polit. munic. in decis. 13, n. 21, CHR. HEN.
 L. 2 cap. 46, n. 22 et 23, ME- DE BERGER in decis. 276,
 VIVS P. V, dec. 289, n. 1 et 10. HEN. DE BERGER P. I,
 P. II, dec. 123, P. III, dec. resp. 143, STRYKII introd. ad
 246, HEBER de rat. red. lo- praxin forensis, c. 5, § 19.
 co 5 n. 2 sqq. BOEHMER in iu- DE BERGER in oecon. iuris
 re paroch. sect. VI cap. III L. 4 tit. 4, th. 3, n. 10.

§ XIII

NVM CORAM CONSTITVENTE IUDICE SUPERIORE,
 AN EO, SVB QVO RES ADMINISTRANDAE EXI-
 STVNT, REDDENDAE SINT RATIONES?

In quaestione autem versatur: vtrum administrator a iudice superiore constitutus ob negligentiam iudicis inferioris, in causa administrationis iudicio inferiori subiecta, rationes reddere teneatur ei, a quo constitutus est, vel ei, sub quo causa administrationis existit? Vt autem res clarior euadat, fac esse duo fora, inferius videlicet et superius, vni eidemque Principi obnoxia. Inferius gaudet facultate constituendi administratorem; sed iudex inferior negligens est in eo ordinando. Hoc facto, illi quorum interest, adeunt iudicium superius, atque administratoris constitutionem ab eo petunt. Hoc confestim eum designat. Nunc quaeritur: cuinam reddendae sint rationes? Respondeo: superiori constituiti; quod in primis eo argumento confirmari potest, quilibet administrator rationes reddere teneatur, et ab eo ad eas edendas iure adstringi potest. Cum vero administrator a superiore iudice sit, sequitur, vt eidem quoque rationes reddere debeat a). Sententia sequens iurisconsultorum Lipsien- sum hanc veritatem patefaciet atque illustrabit. Verba sunt:

sunt: Ob nun wohl angeführet werden möchte, daß die Marschallische Tochter sich jezo in Merseburg aufhält, und allda ihre forum hat, und der pflegbefohlenen meiste capitalia in dem Herzogtum Magdeburg ausgelehnet stehen; dieweil aber dennoch seiner pflegbefohlenen Vater zu Sachsen-Weisensels sein domicilium gehabt, folglich dessen Tochter nirgend anders, als von der Fürstlichen Regierung zu besägtem Weisensels ein Vormund constituiret werden möge, und der Aufenthalt der Marschallischen Tochter zu Merseburg pro mutatione domicilii keinesweges zu achten. *Im übrigen aber die vormundschaft und ablegung der rechnung, allwo die constitution derer tutorn legitime erfolget, regulariter geschehen muß; so ist derselbe die rechnung wegen geführter vormundschaft zu Weisensels abzulegen schuldig, teste DE BERGER b).*

a) DE LEYSER in medit. ad supplem. § XIII ad obs. 9.
r. spec. LXXIII, med. VIII. p. 75, 1709, 4.

b) In electis disc. for. P. 2,

CAPVT IIII

ARGVMENTA IN CONTRARIVM
EXPONVNTVR ET REFELLVNTVR.

§ I

Probatum esse argumentum huius commentationis mihi quidem videtur; sed restat adhuc, vt ponderemus atque examinemus sententias eorum, qui iurisdictionem ordinariam per exceptionem fori administrationis declinari non posse existimant.

F

§ II

§ II

RECENTENTVR SENTENTIAE DOCTORVM.

Vt ordine procedam, distinguendas omnino effententias doctorum diuersa tradentium puto. Sunt enim, qui existimant: actorem reo litem dictam intendere posse in foro domicilii a). Sunt et alii, qui hoc quidem de administratione concedunt; attamen in ea opinione sunt, ac si reus in causa alia speciali posset declinare forum.

a) MVNNOZ AB ESCOBAR de ration. administrat. cap. 7 n. 6 sqq.

§ III

Priorum argumenta eo redeunt: forum administrationis inquirunt esse speciem fori contractus; in hoc autem neminem stare teneri; nisi praesens sit; in actoris igitur arbitrio positum esse; vtrum reum in foro contractus, an domicilii conuenire velit a). Verum enim vero repetendo ea, quae iam in antecedentibus dicta sunt, respondeo: administratio nacta est speciale forum, ob causam administrationis ipsam. Haec causa maiorem attentionem meretur, quam alia, atque in primis, cum in foro administrationis nota sunt testimonia, sufficiens instructio, et verissima documenta, ideoque leges civiles illud constituerunt iudicium, vt rationes in eo reddantur.

a) BRVNNEMANN in com. iudicis ad L. heres 19 n. 6, ment, ad π. L. V, Tit. I de p. 260.

§ III
 VBINAM RATIONES SINT IUSTIFICANDAE?

Haec sufficiant de foro administrationis. Nunc adhuc dispiciendum erit, num in foro administrationis, an in foro domicilii rationes confectae iustificandae sint a)? Pius cum aliis b) affirmo; distinguendo tamen; inter administratorem confirmatum a iudice domicilii, atque inter eum, qui ab alio iudicio est datus; v. gr. si vasallus de duobus feudis per duos dominos diuersos inuestitus est, et quisque dominorum feudi rationem habens pupillo tutorem dedit; sin hoc, tunc rationes reddendae et iustificandae erunt in foro administrationis, neququam in foro domicilii. Sin posterius deprehenditur, rationes cum administratore in foro domicilii putari et iustificari debent.

a) Perill. L. B. DE CRAMER 96, n. 8. MARTINI in comment. T. III obs. 968 p. 724. for. Tit. XI § 2, n. 32, DE LYN.

b) DE WERNHER P. X obs. KER de indiuiduitate, cap. II sect. 468, BOEHMER T. I P. II cons. III aph. I num. 12 p. 106.

§ V
 VERITAS DICTORVM VLTERIVS PROBATVR.

Haec noua non sunt, sed a viris inlyctis decisa existunt, vti sequentia verba testantur: Beklagter beschweret sich darüber, daß der Richter zu Bochum ganz incompetent sey. Allein dieses Vorgeben von der incompetencia fori fällt hinweg, in Erwägung: daß Beklagter, befähe beygelegter Quittung, die Gelder als Bevollmächtigter und bestellter administrator der Kumpstoffsichen Erben in Bochum eingehoben; folglich dafelbst tanquam in foro contractus und administrationis allerdings stehen, und von befägeten Geldern Rechenschaft geben muß.

F 2

wel-

welches forum administrationis und rationum reddendarum durch kein ius de non euocando, oder anderes priuilegium personae gehöben wird cet, a)

a) teste LEYSERO in medit. ad Pandectas med. §, spec. 73 vol. II.

§ VI

NEC ACTOR ALIVD IVDICIVM ELIGERE POTEST.

Certum igitur est: reum forum administrationis declinare non posse. Quod autem actorem attinet, ille secundum regulam sequi debet forum rei. Ergo actor cum reo in eo loco, ubi administrationem gessit, iure contendere debet a). Leges enim expresse hoc constituerunt: ut ille, qui aliena negotia, siue ex tutela, siue ex quocunque alio titulo administravit, ubi haec gessit, rationem reddere debeat b). Et PAVLYS Ictus ait: tutores, qui in aliquo loco administraverunt, eodem loco et defendi debent c). Dicunt quidem dissentientes, in legibus nihil dictum esse actoris causa; sed de reo solummodo d); at legis dispositio generalis, eaque de causa facta est, quoniam in foro administrationis instructio adest sufficiens. Finge igitur: actorem rem in forum domicilii deferre velle; at quomodo ibidem cognosceretur de diligentia praestita absque documentis necessariis? Hoc insigne impedimentum iam vidit MVNNOZ d); sed illud de medio non remouit. Quapropter existimo: reum forum domicilii ob administrationem ab alio iudice ei traditam exceptione fori incompetentis opposita declinare posse.

a) Perill. L. B. DE CRAMER in laudatis obs. 968 p. 724. T. III. MARTINI in memorato comment. forens. tit. XI, § 2, n. 32. BOEHMER T. I P. II, cons. 96, n. 8, DE WERNHER P. X obs. 468.

b) L. I C. ubi de ratiocin. de iudic. L. 36 § 1 eod. L. 19 § 1 eod. d) BRVNNEMANN in comment. ad Pandect. L. V tit. I de iudic. ad L. heres 19, n. 9, p. 262.

§ VII

§ VII

NVM OB EA, QUAE HOMINI ACCIDVNT, FORVM ADMINISTRATIONIS DECLINARI POSSIT?

Sunt quidem a), qui alias species in medium proferunt, ad stabilendam sententiam contrariam; videlicet Bohemus quidam gessit tutelam Pragae; at propter religionem eiectus, Misniae sibi constituit domicilium. Pupilli nihilo secius eum ad rationes reddendas adegerunt. Verum enim vero haec visio mihi non obest, sed sententiam meam potius confirmat. Nonne ex his liquet: Bohemum illum forum administrationis subiisse? Esto: reum ipsum casu impediri: ne iudicio adesse possit; hoc nihil refert; constituat modo procuratorem, qui res suas agat! Iudicium igitur ob casum fortuitum detrectari nequit.

a) BRVNNEMANN in comment. clolcccxlvi, fol. 10. FRID. ad L. V tit. 1 de iudiciis, n. 3, p. 262. RHETIVS de ciuitatensibus, cap. II STRYK de iure blanditiarum cap. II § 32, p. 153. Vol. III oper. STRYK. n. 86 p. 176 vol. II oper. Francofurti ibid. clolcccxlvi fol.

§ VIII

NVM IN RECONVENTIONE FORVM ADMINISTRATIONIS DECLINARI POSSIT?

Leuissima adhuc restat quaestio: vtrum in causa prorogatae iurisdictionis necessariae forum administrationis declinari possit? Prorogatur autem iurisdictione per reconventionem, quae est actio a reo conuento coram eodem iudice contra actorem instituta. Haec reconuentio pertractatur modo simultaneo processu, modo lite finita admittitur. Nititur illa aequitate. Nam, qui iudicem agnouit pro se, eum etiam contra se agnoscere debet. Quam ob rem actor illud iudicium prorogatum declinare nequit.

§ VIII

§ VIII

EXPLICATIO ULTERIOR.

Reconuentio igitur omnino locum habet; hac tamen lege, dummodo causae controuersae eidem iudicio subiectae sint. Ergo hoc non conceditur: si quis alterum coram iudicio, in quo causa civilis pender, criminis cuiusdam vice reconuentionis accusare uellet. Causa enim administrationis est causa civilis, quae ad iudicium criminale non pertinet.

§ X

CONCLUSIO DISSERTATIONIS.

Exposita pro viribus ingenii doctrina de foro administratio- nis, eius indole atque administratore forum ordinarium decli- nante; multa quidem in hac commentatione desiderabis B. Lector! quae accuratius elaborari potuissent; sed haec alii, qui ma- iore pollent eruditione, relinquo.

Ke 95

ULB Halle

005 374 057

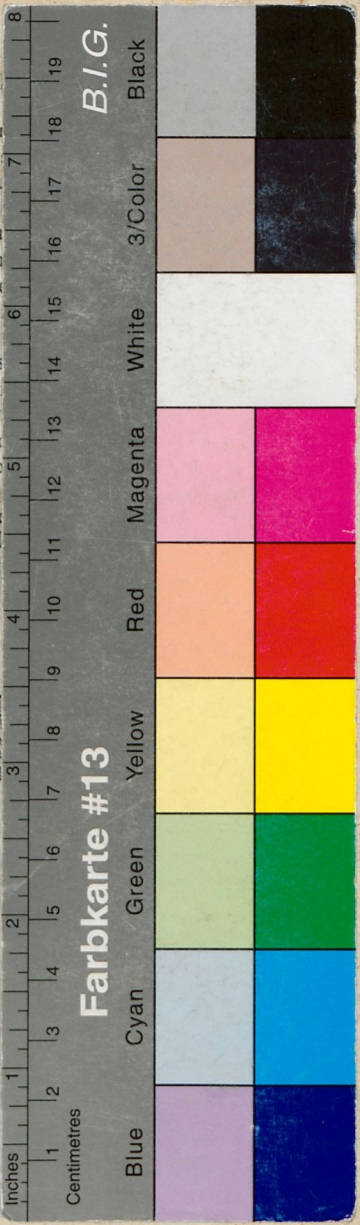
3

ML

DISSERTATIO IVRIDICA INAVGVRALIS
DE

**FORO ADMINISTRATIONIS
ET QVATENVS ADMINISTRATOR
FORVM ORDINARIVM DECLINARE QVEAT**

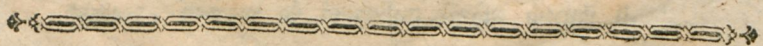
QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
*SERENISSIMO ET POTENTISSIMO PRINCIPE
AC DOMINO*

DOMINO FRIDERICO II
HASSIAE LANDGRAVIO REGNANTE PRINCIPI
HERSFELDIAE, COMITE CATTIMELIBOCI, DECIAE,
ZIEGENHAYNAE, NIDDAE, SCHAVMBVRGI
ET HANOVIAE RELIQVA

IN VNIVERSITATE LITTERARIA MARBVRGENSI
AVCTORITATE ET CONSENSV
ILLVSTRIS IVRECONSVLTORVM ORDINIS
PRO GRADV DOCTORIS
ET SVMMOS IN VTROQVE IVRE HONORES
RITE CONSEQVENDI

DIE V MENSIS MAII A. R. S. MDCCCLXVIII
PVBLICE ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT
DIDERICVS SCHVMACHER
BREMA SAXO.

MARBVRGI CATTORVM
EX OFFICINA TYPOGRAPHICA MÜLLERIANA.

